

Steven D. Levitt og Stephen J. Dubner:

Freakonomics: A rogue economist explores the hidden side of everything

Harper Collins Inc., 2005

ANMELDT AV DAG EINAR SOMMERVOLL
STATISTISK SENTRALBYRÅ

I 2003 vant Steven D. Levitt den meget prestisjefylte John Bates Clark-medaljen for beste amerikanske økonom under førti år. Han beskriver seg selv som en intuisjonist, og skiller seg klart fra den typiske Clark-medaljevinner. Han er ingen teoribygger, og hans økonometriske analyser kjennetegnes ikke ved metodiske innovasjoner. Snarere tvert om, hans analyser hviler oftest på elementær økonometrisk analyse. Så hva er hans fortrinn? Ideene. Med et skjevt, og ikke så lite humoristisk blikk på verden, ser han det som er lett å overse. Klartenkt, forvandler han granbar til gull, ikke bare en gang, men igjen og igjen. Slik sett beskrives han best som en økonometrisk alkymist.

Freakonomics er altså boken der høydepunkter fra Levitts korte, men fargerike og suksessfulle forskerkarriere presenteres for et bredere publikum. Levitt har fått med seg Stephen J. Dubner, en journalist som skriver for New York Times. At Levitt skulle ha behov for profesjonell skrivehjelp, kommer nok som en overraskelse på de som har lest hans arbeider. Dubner og Levitt har i alle tilfelle lykket. Boka

er i høyeste grad lesverdig og salgstallene viser at den har bred appell.

Boka er i høyeste grad lesverdig og salgstallene viser at den har bred appell

Så hva omhandler boka? Et typisk eksempel er Levitts arbeid om sumobryting publisert i American Economic Review. Hvordan kan sumobrytedata danne grunnlag for en artikkel i tidsskriftet som er rangert som nummer en i verden? Levitt bruker sumodata til å gjennomføre en snedig statistisk analyse for å føre ugjendrivelige bevis for fiksede kamper og korrupsjon. Dette kan trykkes å være grensesprengende langs to dimensjoner; for det første ved å se potensiale i et obskurt datasett, og for det andre ved å konstruere tester som skiller korrupsjonseffekter fra tilførlige forklaringsrammer.

I sumo bryter alle 15 ganger. Positiv statistikk – det vil si 8 seire eller mer – er av avgjørende betydning økono-

misk og prestisjemessig. Derfor har en med syv seire før siste runde langt mer å vinne på seier, enn en som bare har fem. Incentivstrukturen i sumo har med andre ord et innebygd korrumpierende element, hvor å tape mot en eller annen form for sidebetaling/gjenytelse er fordelaktig. Ja vel, men skjer det? Skjer det i en sport med 2000 år gamle tradisjoner og med et stort fokus på ære, ritualer og historie? Dette er et nydelig detektivanslag, som raskt høynes når vi vet at to sumobrytere kom med beskyldninger om fiksede matcher. De døde med bare timers mellomrom på samme japanske sykehus. Vi kan formelig se for oss at korrupsjonsøkonometriken Steven. D. Levitt akselererer ut med sitt incentivstrukturdiagram og kofferten full av økonometriske verktøy. Kan han underbygge løse rykter eller avvise dem som falske? Umiddelbart stiller vi oss tvilende. Er det ikke slik at en som har muligheten for å vinne sin åttende seier kjemper hardere, og vinner hvis motstanderen har mindre å kjempe for? Møtt med denne motforestillingen ville mange sluppet tanken, siden symptomet på korrupsjon faller sammen med en

meget attråverdig og trolig alternativ hypotese. Levitt dykker i stedet ned i datasettet med samtlige 64 000 brytematcher i Sekitori, øverste divisjon i sumobryting og begynner å spinne sitt nett. Da han er ferdig er hypotesen om korrupsjon den eneste som er forenlig med de statistiske funnene. For å overlate mesteparten av spenningen til den interesserte leser, la meg bare nevne en enkel, men snedig snare, for å styrke korrupsjonsindisidene. Vi innser at overhyppighet av seire for de som er i ferd med å vinne sin åttende kamp, kan forklares med økte insentiver, men hva skjer neste

... perifere problemstillinger knyttet til kriminalitet, narkolangere, skolelærere og navneskikker, gir støtet til økonometriske analyser med overraskende resultater

gang de samme bryterne møtes? Da taper den som vant sist, langt oftere enn forventet. Hvorfor? Gjertjeneste

begynner å blinke for vårt indre øye. Levitt sier, vent jeg har mer.

Mest kontroversielt kanskje, er sammenhengen mellom selvbestemt abort og kriminalitetsrater

Øvrige tema i boken er sydd over samme lest. Tilsynelatende perifere problemstillinger knyttet til kriminalitet, narkolangere, skolelærere og navneskikker, gir støtet til økonometriske analyser med overraskende resultater. Mest kontroversielt kanskje, er sammenhengen mellom selvbestemt abort og kriminalitetsrater. Levitts tanke var at mange kriminelle kommer fra en vanskelig oppvekst. Ofte er de sønner av unge fattige ale-nemødre. Hva om nedgangen i kriminalitet på 90-tallet skyldtes innføringen av selvbestemt abort på 80-tallet? Problemstillingen var egnet til å provosere dem som ikke skiller mellom

det deskriptive og det normative, og kanskje det i seg selv ville få de fleste forskere til å slippe ideen. Levitt tenkte videre på saken. Innføringen av selvbestemt abort varierte i tid mellom stater, så med andre ord sto han overfor et ekte naturlig eksperiment. Levitt analyserte dataene, og reaksjonene lot ikke vente på seg. En burde her også for ordens skyld nevne at dette arbeidet har nylig fått faglig kritikk. Dataprogrammet som har blitt brukt til analysen, samsvarer ikke med det Levitt påstår i sitt paper.

Uansett, boka er i høyeste grad lesverdige. Jeg plikter likevel å nevne at boka er noe ordrik og overforklarende til tider. Dette kan sees på som tilrettelegging for bredt publikum, men en alternativ hypotese sniker seg inn; en bestselger må ha et visst volum for å kalles en bok. Dobbelt linjeavstand, hyppige avsnitt og kapitler, og velformulert tråkking rundt grøten strekker lett en tekst. Aner vi anslaget til en aldri så liten statistisk analyse? En Levitt på Levitt?